

Η Ευρωπαϊκή Ένωση απέναντι στη ριζοσπαστική Αριστερά

► Του **ΓΙΩΡΓΟΥ Χ. ΣΩΤΗΡΕΑΝ**, καθηγητή Συνταγματικού Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών

ΟΙ ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ εξελίξεις στην Ελλάδα και την Ισπανία θέτουν ξανά επί τάπητος ένα κρίσιμο ερώτημα: Ποια πρέπει να είναι η στάση του κρατούντος συστήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης απέναντι στην άνοδο της ριζοσπαστικής Αριστεράς;

Οι έως τώρα απαντήσεις είναι απογοητευτικές. Πρόκειται για ένα μείγμα έκπληξης, αμηχανίας και αποστροφής, συνοδευόμενο από έντονες επιδείξεις πατερναλισμού και ιδιοκτησιακής λογικής, που κατατείνει στην απαξιωτική και ισοπεδωτική αντιμετώπιση κάθε κριτικής στο ευρωπαϊκό οικοδόμημα. Είναι αλήθεια, βέβαια, ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκεται σήμερα απέναντι σε δύο ισχυρότατα ρεύματα πολιτικής αμφισβήτησης. Ωστόσο, τα ρεύματα αυτά έχουν εντελώς διαφορετικές αφετηρίες και εντελώς αποκλίνουσα στόχευση. Ειδικότερα:

Το πρώτο αφορά τον ευρωσκεπτικισμό της εθνικιστικής και λαϊκιστικής Δεξιάς και είναι εξ ορισμού μη ενσωματώσιμο, διότι η θεμελιώδης επιλογή που βρίσκεται στη βάση του, και που απλώς ενισχύεται με προσχηματικό τρόπο από την κρίση, είναι ο πείσμων απομονωτισμός και η πανικόβλητη φυγή προς τα πίσω, προς το εθνικό κράτος, στην πιο συντηρητική και μυθοποιημένη εκδοχή του. Πρόκειται για μια εθελότυφλη και ανιστόρητη απόδραση από την πραγματικότητα, που ευνοεί όχι μόνο την αναβίωση αντιδημοκρατικών αντιλήψεων αλλά, και την περαιτέρω αποδυνάμωση του εθνικού κράτους, καθώς η τακτική της στρουθοκαμήλου το αφήνει έκθετο στους διαβρωτικούς ανέμους της παγκοσμιοποίησης και της κρίσης.

Το δεύτερο όμως ρεύμα αμφισβήτησης, της ριζοσπαστικής Αριστεράς, κινείται σε εντελώς διαφορετική κατεύθυνση. Δεν πρόκειται για ευρωσκεπτικισμό (που χαρακτηρίζει μόνο τα «ορθόδοξα» κομμουνιστικά κόμματα) αλλά για ριζική κριτική τόσο των εγγενών προβλημάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και της σημερινής αναποτελεσματικής πολιτικής της απέναντι στις συνέπειες της κρίσης. Η κριτική αυτή είναι εν πολλοίς δικαιολογημένη. Και δεν αναφέρομαι, βέβαια, μόνο στην πρόσφατη νόθευση της φυσιογνωμίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, λόγω του *de facto* ηγεμονικού ρόλου που έχει αναλάβει σήμερα η Γερμανία. Αυτό είναι πράγματι μια θεσμική παρεκτροπή, αλλά έρχεται απλώς να προστεθεί σε ένα πλέγμα παλαιότερων και προ πολλού διαπιστωμένων προβλημάτων, που αναδεικνύουν το μείζον έλλειμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που αφορά την πολιτική αυτονομία του ευρωπαϊκού δημόσιου χώρου. Ενός χώρου ο οποίος οργανώθηκε εξ αρχής στρεβλά, όχι μόνο λόγω της ελλιπούς δημοκρατικής του οργάνωσης και της εμφανούς υποτίμησης των κοινωνικών δικαιωμάτων, αλλά και εξαιτίας μιας υπερδιογκωμένης, ανεπαρκώς νομιμοποιημένης και ιδεολογικοπολιτικά μεροληπτικής εκτελεστικής εξουσίας, σε συνδυασμό με μια μονομερώς προσανατολισμένη, στην προστασία των οικονομικών δικαιωμάτων, δικαστική εξουσία.

ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ανωτέρω, τα ιδεολογικά και πολιτικά προτάγματα της ευρωπαϊκής ριζοσπαστικής Αριστεράς ψαύουν το πρόβλημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη ρίζα του, παρότι αυτά προβάλλονται συχνά, ιδίως στη χώρα μας, με τρόπο που δείχνει ισχυρές επιβιώσεις αφόρητου δογματισμού, κονδροειδούς δημαγωγίας, αφελούς αριστερισμού και έκδηλου πολιτικού παλαισημερολογητισμού.

Αν, λοιπόν, μείνουμε στην ουσία και όχι στην

εκφορά των θέσεων της ριζοσπαστικής Αριστεράς, είναι φανερό ότι αυτές δεν συνιστούν άρνηση της ευρωπαϊκής ενοποίησης, αλλά επιδίωξη της μέσα από έναν άλλο δρόμο, που σε τελευταία ανάλυση, παρά τους ιδεολογικούς μαξιμαλισμούς, δεν είναι άλλος από τον δρόμο των παραδοσιακών αξιών του ευρωπαϊκού νομικού και πολιτικού πολιτισμού. Και αυτός ο δρόμος συνδέεται ορθώς με την εγκατάλειψη του σημερινού εγγενώς ερμαφρόδιτου και πολιτικοοικονομικά μεροληπτικού μοντέλου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ώστε αφενός να επιτευχθούν οι αναγκαίες ισορροπίες ανάμεσα στο εθνικό και το υπερεθνικό – αλλά και ανάμεσα στα ισχυρά και τα αδύναμα κράτη –, αφετέρου να οργανωθούν τα απαραίτητα θεσμικά αντίβαρα απέναντι στην επαπειλούμενη ολιγαρχία των αγορών, όπως υπαγορεύει η μακρά ευρωπαϊκή δημοκρατική και δικαιοκρατική παράδοση αλλά και η πλούσια ιστορική κληρονομιά των πολιτικών και κοινωνικών κατακτήσεων της Αριστεράς.

ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΑΥΤΟ, λοιπόν, της αμφισβήτησης της πρωτοκαθεδρίας του «οικονομικού» απέναντι στο «πολιτικό» και κατ'επέκτασιν της αποκατάστασης μιας, στοιχειώδους έστω, πολιτικής αυτονομίας του ευρωπαϊκού δημόσιου χώρου, συναντάται η ευρωπαϊκή ριζοσπαστική Αριστερά με τον γνήσιο φιλοευρωπαϊσμό, κάθε απόχρωσης (αλλά και με τις πλέον προωθημένες διεργασίες στον χώρο της παραπαίουσας, πλην βαθιά και υπαρκτά αναστοχαζόμενης παραδοσιακής σοσιαλδημοκρατίας). Τούτο, από μόνο του την καθιστά εξ ορισμού στρατηγικά ενσωματώσιμη στην πορεία της ευρωπαϊκής ενοποίησης, πολλώ δε μάλλον όταν είναι πλέον φανερό, για όποιον δεν βλέπει το παρόν με τα παραμορφωτικά γυαλιά του παρελθόντος, ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση προοπτικά είναι ο μόνος χώρος στον οποίο μπορούν πράγματι να διασωθούν, σε ανώτερο επίπεδο, δηλαδή με έναν ενιαίο ευρωπαϊκό «δήμο» και με δημοκρατικά νομιμοποιημένους ισχυρούς κεντρικούς πολιτικούς θεσμούς, τόσο η εθνική και λαϊκή κυριαρχία όσο και η κοινωνική δικαιοσύνη.

ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ, ΟΜΩΣ –ΚΑΙ αυτό πρέπει να προσεχτεί ιδιαίτερα από όσους ταγούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν εθελουφλούν και δεν τυρβάζουν περί άλλα – η ριζοσπαστική Αριστερά μπορεί επιπλέον να αποτελέσει και μια χρυσή εφεδρεία για την υπέρβαση της ίδιας της ευρωπαϊκής κρίσης, εμπλουτίζοντας αλλά και χρωματίζοντας με νέους, ζωηρότερους τόνους το ευρωπαϊκό ιδεώδες. Ως εκ τούτου, κάθε μωπική αντιμετώπισή της, με βάση συγκυριακές ή και μικροπολιτικές εκτιμήσεις του σημερινού ευρωπαϊκού κατεστημένου, αφενός συνιστά ευθεία υπονόμηση της Ευρώπης των λαών, σημαντικό τμήμα των οποίων φαίνεται να αναζητεί πλέον ριζοσπαστικότερες πολιτικές διεξόδους, αφετέρου πλήττει μια σημαντική πτυχή του πολιτικού και κοινωνικού πλουραλισμού, που μπορεί να συμβάλει καθοριστικά τόσο στην αναγκαία αλλαγή παραδείγματος, ως προς τη θεσμική αρχιτεκτονική και την οικονομική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσο και στην απεμπλοκή των ευρωπαϊκών θεσμών από βαθιά ριζωμένες ιδεολογικές και πολιτικές προκαταλήψεις.

